

Zona balcanică poetică la Cluj: Milan Dobričić și Ivan Hristov

Szonja Kadar

27 mai 2016, ora 14:00. În jur de cincizeci de studenți și câțiva dascăli s-au adunat în sala D. Popovici, fosta odaie de rugăciune a măicuțelor care în trecut aveau așezământul în clădirea Facultății de Litere. Zăpușală și curiozitate, niciunul dintre noi nu știa la ce să se aștepte, recunoscând rușinați că nu cunoaștem aproape nimic din ceea ce înseamnă poezia bulgară și sârbă actuale. Pentru început, gazda evenimentului, Ruxandra Cesereanu, a schițat câte un portret pentru fiecare poet invitat: sârbul Milan Dobričić și bulgarul Ivan Hristov, oaspeți într-un proiect girat de Centrul de cercetare a imaginarului (*Phantasma*), Facultatea de Litere din Cluj și Festivalul internațional de poezie și muzică de cameră Poezia e la Bistritz. Milan: o poezie cu sens paremiologic, fiindcă lucrurile pot fi rostite simplu oricât ar fi de complicate și întrucât poetul sârb manifestă predilecție pentru o filosofie seacă a rostirii, în care totul poate fi definit și contradefinit. Milan folosește litote înșelătoare care conțin, de fapt, hiperbole ale dimensiunii viață-moarte, care nu mai există distinct, ci palimpsestic. Tot Ruxandra Cesereanu l-a portretizat și pe Ivan Hristov. Ivan – un minimalist evasimetafizic și un *raisonneur* al unor realități psihologice sub lupă; un livresc care face (omagial și în sens de mini-dicționar) o recapitulare a poeziei bulgare, dar și a celei moderne universale (T.S. Eliot și Allen Ginsberg sunt doi uncheși bulgari!). Poezia lui Ivan conține o dimensiune spectrală simili-epifanică în care memoria este centrală dar delicată (nu aspră). Inclusiv în poemele sale americane, Ivan este un bulgar malinconic, iar poezia se definește ca fiind sigura formă autentică de memorie.

În continuare, poeții au fost poftiți să citească câteva poezii din volumele *Bdin, Poeme Americane* (Ivan Hristov) și *Blessed Losers* (Milan Dobričić). Momentul audierii poeziilor citite în sârbă și bulgară a constituit o experiență interesantă, pentru mulți dintre noi fiind prima de acest gen. Cu toate că nu înțelegeam versurile, reușeam să simțim o parte din ceea ce voiau să exprime autorii.

Cei doi poeți au susținut o conferință de câte 40 de minute în care ne-au prezentat istoria poeziei din țările lor, fiecare abordând un stil diferit. Milan Dobričić a fost primul, destinând atmosfera din sală prin umorul și satira sa, reușind să facă participanții să izbucnească în râs

de mai multe ori, datorită felului pitoresc în care a știut să înfățișeze atmosfera poetică din țara lui. Poetul ne-a prezentat evoluția poeziei din Serbia în strânsă legătura cu războiul din fosta Iugoslavie și ne-a oferit imaginea poeziei contemporane sârbe prin diferite direcții. Am aflat astfel că după revoluție poezia a fost considerată moartă, și am mai aflat despre una din cele mai bizare grupări literare – *Unofficial Poet Society*, ai cărei reprezentanți, după cum afirma amuzat Milan, aveau o „intuiție colectivă”, își făceau cărțile manual, oferindu-le doar celor „aleși”. Milan a adăugat că foarte mulți poeți sârbi iau prea în serios poezia și ne-a enumerat câteva dintre caracteristicile generale folosite în opera acestora, printre care faptul că apelează des la intertextualitate, tematicile fiind legate de mișcarea feministă și de identitatea poetului. Acesta a încheiat cu o privire constructivă spre viitor, afirmând că în Serbia există și poeți care vor supraviețui testului timpului, poeți care chiar dacă nu sunt complet originali, nu încearcă să fie mai presus de ceea ce sunt și publică onest.

În general, viața nu e importantă,
căci cum ar putea fi când
oricine poate trăi mereu
și oricine poate muri în orice clipă.¹

Pe parcursul următoarei conferințe, Ivan Hristov, un pasionat și expert în modernism, ne-a transpus în trecutul istoric al poeziei și a literaturii bulgare de la începutul până la sfârșitul secolului XX, reușind să prezinte în timpul limitat pe care l-a avut un context clar și informativ. Ivan și-a construit discursul în jurul cercurilor literare din Bulgaria, cel mai important fiind *The Literary Circle of Thoughts*. Totodată, a mai discutat despre interdicțiile sistemului comunist, mulți scriitori și poeți moderniști fiind limitați o perioadă îndelungată de doctrina realismului socialist. După anii 60 ai secolului XX, poezii și eseștii care dominau în mediul literar au început să aibă mai multă libertate datorită unor evenimente politice care au destins presiunea sistemului (la fel ca în România). Anii 80 au adus o libertate și mai mare, mulți scriitori și poeți străini fiind traduși în bulgară, în sensul unei destinderi binevenite. Ivan Hristov a menționat că el se identifică cel mai mult cu poezii generației anilor 60, deoarece aceștia aveau ca inamic sistemul comunist.

După ce invitații au citit din nou din poeziile lor, am avut ocazia să purtăm dialog cu ei, formulând diverse întrebări menite să ne satisfacă curiozitățile. Poeții au răspuns la întrebări legate de atelierelor de scriere creatoare din țările lor, de felul în care se autodefinesc

¹ Milan Dobričić, *Panorame mentale 2) Viața*, traducere de Claudiu Komartin

ca autori, despre cum este percepută literatura română în Bulgaria și Serbia și de relația lor cu socio-politicul. În încheierea conferinței, poeții au citit fiecare poezia preferată, în limba lor nativă, la îndemnul Ruxandrei Cesereanu. Pentru ca să fie pe înțelesul tuturor, Ivan Hristov a recitat poezia *Bdin - Istoria sunetului*,

hra hra hra

hrî hrî hrî

hru hru hru²

iar Milan ne-a oferit din nou un comentariu ironic, alături de recitarea poeziei *Epitaph*, încheind întâlnirea printr-o notă veselă.

“Do not come to my grave!

I don't like it when someone

stands over my head.”³

Această întâlnire a fost vie, deoarece a reușit să creeze un dialog inedit între culturile din spațiul balcanic, care nu putea să fie mai bine izbutit decât prin poezie, întrucât aceasta transgresează limitele sociale și culturale, diferențele lingvistice fiind depășite.

² Ivan Hristov, *Bdin - Istoria sunetului*, Bdin, urmat de Poeme Americane, Bistrița, Editura Max Blecher, Traducere Claudiu Komartin și Lora Nenkovska, 2016

³ Milan Dobričić, *Blessed Losers*, Belgrad, Editura Treći Trg, traducere de Novica Petrović, 2013